

Γιώργος Λαμπρινίδης

Τα τύμπανα του πολέμου πλέον ακούγονται καθαρότερα στη γενιά μας – ίσως καθαρότερα από ποτέ τις τελευταίες δεκαετίες. Ένας τρόπος να περιγράψει κανείς την κατάσταση είναι ο ακόλουθος:

Εμείς, οι έλληνες, πράοι, αφοσιωμένοι στον αμυντικό ρόλο μας στην περιοχή, στο ρόλο του εξισορροπητή, απειλούμαστε με στρατιωτική επίθεση από τους απέναντι, τους τούρκους. Οι οποίοι τούρκοι επιβουλεύονται τα εδάφη μας, αν όχι για να τα κρατήσουν, τουλάχιστον για να τα συνεκμεταλλευτούν. Αυτή η λαιμαργία, οδηγούμενη από το (σταθερό ομολογουμένως) χέρι ενός παράφρονα σουλτάνου είναι η ουσία της τουρκικής επιθετικότητας.

Υπάρχουν διάφορες, μικρότερες ή μεγαλύτερες, ενστάσεις σε αυτόν τον συλλογισμό. Πρώτον, ο ρόλος μας στην περιοχή δεν είναι ακριβώς αμυντικός, ούτε με στρατιωτικούς, αλλά ούτε με οικονομικούς όρους. Η συμμετοχή μας σε στρατιωτικές αποστολές έξω από τα σύνορα της χώρας είναι πολλές και, κυρίως, συνεχόμενες. Ειδικά όμως στον οικονομικό τομέα, το ελληνικό κεφάλαιο είναι άκρως επιθετικό και επεκτατικό, όπου φυσικά μπορεί. Η Τουρκία είναι ένα από τα μέρη που οι ελληνικές επιχειρήσεις μπόρεσαν να μπουκάρουν, ειδικά πριν από το ξέσπασμα της κρίσης. Η Β. Μακεδονία είναι μισοπροτεκτοράτο του ελληνικού κεφαλαίου (το άλλο μισό είναι αμερικάνικο), σε τέτοιο βαθμό ώστε η ένταξή της στο NATO και την ΕΕ να πρέπει να συνυπογραφεί από την Ελλάδα. Για να μην μιλήσει κανείς για την Κύπρο.

Δεύτερον, γίνεται αμέσως αντιληπτό από τα παραπάνω ότι δεν είναι ακριβώς ένα θέμα μεταξύ ελλήνων και τούρκων. Οι εργάτες στην Ελλάδα ζημιώθηκαν από τον επεκτατισμό του ελληνικού κεφαλαίου όσο και οι τούρκοι. Μέσα από διάφορες διαδικασίες, το βιοτικό επίπεδο και των δύο λαών χειροτέρευσε πολύ τα τελευταία χρόνια. Είναι αρκετά δύσκολο να ισχυριστεί κανείς ότι γι' αυτή τη μείωση έφταιγαν αυτοί οι ίδιοι οι λαοί, παρά μόνο για την ολιγωρία τους να ανατρέψουν την δικτατορία του κεφαλαίου και στις δύο χώρες. Αλλά δεν

είναι αυτό το θέμα μας. Το ζητούμενο είναι να δούμε τι σόι επιθετικότητα είναι αυτή η τούρκικη.

Ας μην το πιάσουμε από πολύ μακριά. Ας δεχθούμε, για χάρη της συζήτησης ότι όλη η φασαρία, που μπορεί να στοιχίσει λίγες ή πολλές ψυχές εργατών εκατέρωθεν, γίνεται για την ενέργεια κι ότι δεν υπάρχει κανένα θρησκευτικό ή άλλο κίνητρο τόσο ισχυρό για να αναμετρηθεί με τα οικονομικά συμφέροντα που διακυβεύονται. Ας κάνουμε και μερικές ακόμα γενναίες υποθέσεις. Ας δεχθούμε ότι καμιά συμφωνία στην περιοχή δεν μπορεί να γίνει χωρίς την ανάμιξη των ενεργειακών κολοσσών του πετρελαίου. Ξέρουμε σίγουρα ότι εμπλέκονται οι ExxonMobil, Total, ENI, AMOCO, BG, BP, Shell και άλλες, μαζί φυσικά με τα αντίστοιχα κράτη και τις αντίστοιχες πολεμικές φρεγάτες και αεροπλανοφόρα. Κάπου εκεί μέσα εμπλέκονται και μικρότερες εταιρείες όπως η ελληνικών συμφερόντων Energean.

Και αν η τελευταία δεν αναμένεται να έχει και τόσο λόγο στις διαπραγματεύσεις, ίσως να μπορούσε να θεωρηθεί σίγουρο πως ό,τι βγει από τον πάτο της θάλασσας, με όποιον τρόπο και να βγει, σε όποιο σημείο περίπου ή ακριβώς και να βγει, θα ταξιδέψει στον τελικό προορισμό του με ελληνόκτητα πλοία. Εγγύηση για αυτήν την υπόθεση είναι το γεγονός ότι ο ελληνόκτητος εμπορικός στόλος είναι ο μεγαλύτερος στον πλανήτη, ο πλέον ανανεωμένος, ειδικά για την μεταφορά φυσικού αερίου και με δεσμευτικές συμφωνίες με μια σειρά από τους προαναφερθέντες κολοσσούς. Μπορούμε να θεωρήσουμε ότι οι Έλληνες εφοπλιστές θα είχαν τη μερίδα του λέοντος όπου και να γινόταν η διένεξη, πόσο μάλλον όταν αυτή γίνεται τόσο κοντά στη χώρα που τους δίνει πάνω από 50 φοροαπαλλαγές κι εθελοντική εισφορά για πάντα.

Ας υποθέσουμε ακόμα ότι στις διαπραγματεύσεις μπορεί να παίζει ρόλο το γεγονός ότι στην Ελλάδα βρίσκονται τα μεγαλύτερα διυλιστήρια των Βαλκανίων κι ότι ένα μέρος από το νέο πετρέλαιο θα διυλιστεί σε αυτά, αν μη τι άλλο, για λόγους κόστους. Ανεξάρτητα από το πώς θα εξελιχθεί η συμφωνία για το οικόπεδο 10 στην Κύπρο, γεγονός παραμένει ότι τα ΕΛΠΕ κάθισαν στο ίδιο τραπέζι με την ExxonMobil και την Total και έφυγαν από αυτό με το διόλου ευκαταφρόνητο κομμάτι πίτας του 20%.

Τέλος, ας υποθέσουμε ότι τόσο στην Ελλάδα, όσο και στην Τουρκία δεν υπάρχουν γεωτρύπανα σαν μέσα παραγωγής κάποιας πολύ μεγάλης εταιρείας που να διεκδικεί με αξιώσεις να κάνει εξόρυξη. Τα υπάρχοντα γεωτρύπανα, το πολύ-πολύ να πάρουν καμιά εργολαβία.

Ας συνοψίσουμε: το ελληνικό κράτος εκπροσωπεί πανίσχυρα συμφέροντα στην μεταφορά πετρελαίου και φυσικού αερίου και πολύ ισχυρά συμφέροντα στην διύλιση, ενώ έχει έτοιμες και τις υποδομές για την μεταφορά διυλισμένου πετρελαίου στα Βαλκάνια. Αυτές οι συμφωνίες δεν διακυβεύονται από το πού θα εξορυχθεί το πετρέλαιο, αλλά από το αν και το πότε θα εξορυχθεί. Καταλαβαίνει κανείς ότι το εδαφικό κίνητρο είναι σχετικά αδύναμο σε αυτήν την περίπτωση. Φυσικά, αν η εξόρυξη γίνει εντός ζώνης οικονομικής ή διοικητικής επιρροής της Ελλάδας, αυτό την ευνοεί στις διαπραγματεύσεις.

Όμως, αλήθεια, είδατε την ExxonMobil, την ENI ή την Total να δυσκολεύονται να διαπραγματευτούν τις συμφωνίες επειδή τα εδάφη δεν ανήκουν στην άμεση διοικητική ή και οικονομική τους επιρροή; Και πιστεύετε ότι θα διαπραγματευτούν καλύτερα, αν τα εδάφη βρίσκονται στην αποκλειστική οικονομική και διοικητική επιρροή μιας χώρας ή αν αυτά είναι αμφισβητούμενα και ζητούν επιδιαιτησία;

Αντίθετα, το τουρκικό κράτος δεν μπορεί να μπει με κανέναν άλλον τρόπο στην διαπραγμάτευση πέρα από την εδαφική διεκδίκηση. Αν η εξόρυξη, η διύλιση και η μεταφορά είναι δοσμένες αλλού, τουλάχιστον οι μερίδες των λεόντων, τότε αυτό που μένει είναι ένα κόκκαλο για τον επικίνδυνο λύκο που ουρλιάζει γιατί όλο αυτό το πάρτυ ετοιμάζεται δίπλα στη μύτη του. Κι ο λύκος απειλεί να δαγκώσει αν δεν τον αφήσουν να πλησιάσει.

Το ελληνικό κράτος λειτουργεί σαν ένας ντόπιος τοποτηρητής των μεγάλων παιχτών, ένας φύλακας. Από τη μία απειλεί να ρίξει στο λύκο ντουφεκιά, αν αυτός πλησιάσει, ενώ από την άλλη αφήνει χρόνια ανοιχτό τον δρόμο της συνεκμετάλλευσης.

Είναι εμφανές ότι υπάρχει αντικειμενική βάση στην επιθετικότητα. Μόνο που αυτή δεν εκπορεύεται από την Τουρκία γενικά κι αόριστα. Εκπορεύεται από το κεφάλαιο που δραστηριοποιείται στην Τουρκία, με τις ευλογίες των αμερικανών και των ευρωπαίων (η Γαλλία εμπλέκεται στο θέμα πρωτίστως μέσω Total και μόνο δευτερευόντως ως πωλητής φρεγατών). Σημειώστε ότι το κεφάλαιο που δραστηριοποιείται στην Τουρκία είναι σε σημαντικό βαθμό ξένο.

Σίγουρα οι παραπάνω υποθέσεις θα μπορούσαν να τεκμηριωθούν καλύτερα. Σίγουρα υπάρχουν γεωστρατηγικές πλευρές που όχι απλώς συμπληρώνουν την εικόνα, αλλά και την καθορίζουν σε κάποιο βαθμό. Όμως η κίνηση των παικτών στην σκακιέρα της περιοχής φέρει το διακριτικό γνώρισμα συγκεκριμένων ονομάτων. Κι επειδή μιλάμε για ένα κλάδο ή, καλύτερα, για μια αλυσίδα κλάδων, που είναι μονοπωλημένοι, τα ονόματα αυτά προδίδουν και τα περιθώρια ευελιξίας των κρατών που τα υπηρετούν.

Το πιο σίγουρο από όλα όμως είναι ότι οι λαοί στην Ελλάδα και την Τουρκία δεν έχουν να κερδίσουν τίποτα άλλο, πέρα από πρόσθετο αίμα και δάκρυα, όπως αυτά που χύνουν τόσα χρόνια κάτω από τη μπότα των κεφαλαιοκρατών. Στην προκλητική επιθετικότητα αμερικανο-νατοϊκών, ευρωπαϊών, τούρκων και ελλήνων ιμπεριαλιστών χρειάζεται όλοι οι λαοί της περιοχής να αντεπιτεθούν αποφασιστικά.